

Dr. Ágai György*:

Időtáv, kockázat és a szerződés tartalma: erre figyeljünk a megtakarításnál

Súlyos veszteségeket szenvedhetünk el befektetett pénzünknel, ha nem értjük meg, hogy pénzügyi ismereteinkhez képest ésszerűtlenül nagy kockázatot vállalunk, nem figyelünk a megfelelő lekötési periódus kiválasztására, vagy éppen túlontúl bízunk abban a „kedves ismerősben”, aki álmaink befektetési ajánlatával kecsegtet. Igaz történetek az MNB-nél dolgozó pénzügyi békéltetőktől.

Kockázat nélkül nincs győzelem. Ezt sokszor halljuk a pénzügyi világban is, de csak ritkán jut eszünkbe, hogy a fordítottja is igaz: kockázat nélkül nincs bukás sem. Mindenki szeretné biztonságban tudni megtakarítását, de a nyereség gondolata is ott munkál a fejében. Vannak olyanok is, akik legszívesebben otthon tartják pénzüket abban a hiszemben, hogy az a legbiztonságosabb. Majd egy betöréses lopás után felismerik, hogy ez mégsem volt olyan jó döntés. Ahol pénz van, ott kockázat is.

Ha biztonságban akarjuk tudni megtakarításainkat, a legjobb megoldás az állampapírok vásárlása. A megtakarítók egy részének azonban nem elég a biztonság, nyereséget is szeretnének elérni. E pillanatban jelenik meg a kockázat, ami nem csak profitot tud hozni, hanem veszteséget is.

Mit tegyünk, mire figyeljünk, ha elhagyjuk az állampapírok adta biztonságos területet? Vannak jól képzett amatőr befektetők, akik szilárd célokkal, technikai tudással rendelkeznek megtakarításaik kezelésére. A többség nem ilyen. Három fontos szempontra érdemes figyelni, hogy tisztában legyünk azzal, milyen veszélyek leselkednek rájuk: az időtávra, a kockázatra és a befektetési formára. Nézzük az elsőt! Jelenleg az ingatlanpiacon sokan tervezik lakásuk eladását és egy másiknak a megvételét. Nevezzük lakásvásárló fogyasztónkat L. V-nek. L. V. eladta lakását és komolyan gondolkodik egy másik megvételében. A korábban kapott vételár rendelkezésére áll, de még nincs kiszemelt ingatlana.

A pénzt nem szeretné otthon tartani, ezért felkeresi bankját. A bankok többségénél már befektetési termékeket is lehet vásárolni, így könnyű helyzetben van. Szakemberre is szüksége van, akit a bankfiókban megtalál. Röviden elmondja mit szeretne, mire a banki munkatárs bemutat néhány befektetési jegyet, amelyeknek az utóbbi időben jó hozama volt. A beszélgetés során a hozamok egyre nagyobb hangsúlyt kapnak. L. V. számol és arra a következtetésre jut, hogy a legjobb hozamú befektetés valamilyen ingatlanalap befektetési jegyének megvásárlása. Meg is vásárolja őket.

Pár hónap múlva megtalálja álmainak ingatlanát, lefoglalozza és a vételár többi részét a befektetési jegyeinek értékesítésével szeretné kiegyenlíteni. Bemegy a bankfiókba, megadja az eladási megbízást és ekkor tapasztalja, hogy a befektetési jegyeinek visszaváltásakor ún. büntető jutalékot vont le a bank. A panaszkezelési eljárás során kiderül, hogy ezt jogszerűen tette, mert az ingatlanalapok befektetési jegyeinek egy meghatározott időn belüli visszaváltása esetén ez a szerződéses feltételekben, hirdetményben is szereplő eljárás.

E példa rámutat arra, hogy a fogyasztónak fontos tisztában lennie, hogy az adott befektetési termék milyen időtávra felel meg neki. Sok befektetés esetében az ún. tartásra javasolt időszakot is meghatározzák, amit a befektetési döntések meghozatalakor fontos figyelembe venni.

Következő fogyasztónk a kockázatszerető, K. Sz. Ő sikeres vállalkozó, komoly szabad pénzzel (likviditással) rendelkezik, s szereti a kihívásokat. Baráti körében említették, milyen sok pénzt lehet keresni pénzügyi befektetések területén, sőt ajánlottak neki egy brókercéget is. K. Sz. felkeresi a céget, kitölti a szükséges kérdőíveket, s biztosítanak számára egy személyes kapcsolattartót is.

Először csak kisebb volumenben kezd el kereskedni a hazai piacon, majd a kapcsolattartóval történt beszélgetések után megpróbálja a nemzetközi befektetéseket is. Ezek többsége nyereséges, így azt látja, hogy kisebb energiabefektetés mellett is szépen lehet keresni. A kapcsolattartó is azt tapasztalja, hogy az ügyfél aktív és bátor. Ezért egyre kockázatosabb területeket ismertet meg vele. K. Sz. meghallgatja őt, azonban a devizapiacok, opciók és egyéb derivatív ügyletek területén szakismerettel nem rendelkezik, de eddigi tapasztalatai alapján bízik a kapcsolattartóban.

Így megadja a megbízásokat ezent ügyletek végrehajtására is. Sajnos azonban a piacok nem abba az irányba mennek, amelyet felvázoltak neki. Jelentős ún. tőkeáttételes ügyletei vannak (ezeknél egy euróval vagy dollárral akár harminc-ötvenszer annyi pénzt lehet megmozgatni), amelyeket csak komoly veszteséggel tud lezárni.

K. Sz. és a bróker cég között megromlik a kapcsolat. Vita alakul ki közöttük, ki felel a tetemes veszteségért. K. Sz. átnézi az általa aláírt szerződéseket, visszahallgatja a hanganyagokat és rá kell döbennie arra, hogy nem történt szerződésszegés: a megbízásokat ő adta meg, függetlenül attól, hogy a kapcsolattartó is határozottan pártolta az ügyletek megkötését. K. Sz. csak azzal érvelhet, hogy ezekhez az ügyletekhez nem ért, megbízott a kapcsolattartóban.

E sajnós elég gyakori eset azt jelzi, hogy a kockázatos ügyletek nem csak nagy nyereséget hozhatnak, hanem szörnyű bukást is. Amennyiben kockázatszeretők vagyunk, képesnek kell lennünk szembenézni utóbbival is. S nem szabad olyan területekre merészkedni a pénzügyi piacokon, amelyeknél nem rendelkezünk szakismerettel.

Harmadik főszereplőnk az óvatos megtakarító. Ó. M. idős kisnyugdijas. Pár millió forint megtakarítással rendelkezik. Ez családjának minden pénze, amelyet az egyik banknál betétként szokott lekötni. Eddigi lekötése lejárt, ezért bemegy a bankfiókjába. Jól ismeri a banki dolgozókat, hiszen rendszeresen jár a lakóhelye melletti bankfiókba pénzügyeinek intézése miatt.

A pult mögött régi ismerőse ül, ezért megkérdezi milyen lekötést tudna neki ajánlani. A banki alkalmazott felvázolja, hogy a betéti kamatok alacsonyak, de van egy jó lekötés 5 évre. Ó. M. megkérdi, ha történik valami váratlan esemény az életében, ki tudja-e venni a pénzét. Az alkalmazott igennel válaszol és már csinálja is a papírokat. Ó. M. aláírja az alkalmazott által kinyomtatott és elébe tett dokumentumokat. Szerencsére jó egészségnek örvend, így legközelebb 5 év múlva kérdez rá a megtakarítására. Ekkor tudja meg, hogy a befizetett megtakarítása szinte semmit nem kamatozott, és hogy valójában befektetési egységekhez kötött életbiztosítási szerződést kötött a bankfiókban.

Ó. M. vitába száll pénzéért a bankkal, de keserűen kell rádöbbennie, hogy igazából egy biztosító társasággal áll szerződésben, nem is a hitelintézettel. Erről írt alá szerződést, s kapott éves értesítőket is. Sajnos nem foglalkozott velük, mert bízott jó ismerősében.

E történetek közös pontja, hogy nem egyediek, másrészt pedig a bizalomról szólnak. Az élet más területein sikeres emberek a pénzügyek világában sokszor elbizonytalanodnak, elvesztik óvatosságukat vagy éppen nincs idejük és kedvük olvasni és megérteni az ajánlott szolgáltatás lényegét, előnyeit, hátrányait. Egy-két jó vagy határozott szó hatására meghoznak döntéseket, amelyek következtében veszteség éri őket.

Amikor a pénzügyeinket kezeljük, gondoljunk arra, amikor bemegyünk egy élelmiszerboltba tejfölért. Megnézzük méretét, gyártóját, szavatossági idejét, összetételét. A pénzügyeink területén is valami hasonlót kellene tenni, s még jobb, ha előzetesen szerzünk mélyrehatóbb tudást, megismerve, megértve az igénybe venni kívánt szolgáltatás tartalmát. Mert azért a tejfölvásárlás mégis csak egyszerűbb, mint egy befektetés és a pénzügyek világa.

** A szerző az MNB keretei közt működő Pénzügyi Békéltető Testület tagja*

„Szerkesztett formában megjelent az Origo.hu oldalon 2021. június 21-én.”